

Eettinen osaaminen

Liina Taipale

Opettajan on hyvä miettiä eettistä osaamistaan koulumaailmassa. Aihe on laaja ja osittain vaikea, ja se sisältää paljon miettimistä. Siinä ei voi kuitenkaan koskaan olla täysin valmis, sillä kehitymme jatkuvasti ihmisinä, ja tietämys ja ymmärryksemme asioita laajenee kokemusten ja iän kasvaessa. Koen kuitenkin, että tämä osa-alue tulee ottaa melko vakavasti, ja jokaisen opettajan olisi hyvä miettiä omaa eettisyyttään. Se vaikuttaa pitkälti siihen, millaisia aikuisia oppilaille olemme ja miten heihin vaikutamme, hyvässä tai pahassa.

Eettistä osaamista on tutkia, tunnistaa, analysoida ja kehittää kasvatusalan asiantuntijuuden kannalta tärkeitä periaatteita ja arvoja. Emme pelkästään ole opettajina opettamassa erilaisia oppiaineita ja taitoja. Olemme myös vastuussa ihmisen kasvatuksesta, identiteetin kehittymisestä ja maailmankuvan vahvistumisesta. Olemme myös näyttämässä esimerkkiä siitä, kuinka toimia yhteiskunnassa ja kohdella muita ihmisiä.

Koska meillä on näin suuri vastuu toimia turvallisena aikuisena lapselle ja nuorelle, meidän täytyy myös olla itse kartalla omasta ymmärryksestä maailmasta, mikä on paha ja mikä hyvää, mikä oikein ja mikä väärin. Katsomusaineiden POMM-luennoilta opin, että kun tiedämme itse oman vakaumuksemme, se voi olla hyödyksi muille. Se ei tarkoita sitä, että toisimme sitä esiin luokassa, vaan sitä, että olemme varmoja omasta identiteetistä, ketä olemme, minkä uskomme totuudeksi. Tällöin oma epäröimisemme ja etsimisemme ei tartu negatiivisella tavalla oppijoihin. Se ei tarkoita myöskään sitä, että täytyisimme ihmisenä olla valmiita, koska niin ei voi kuitenkaan olla. Saamme myös etsiä, mutta varmuudella on hyvät puolensa.

Tärkein painopiste ihmisyydessä ja eettisessä osaamisessa on mielestäni ihmisarvon ymmärtäminen. OAJ puhuu opettajan arvopohjasta ja eettisyydestä. OAJ:n mukaan: **“Ihmisarvolla** tarkoitetaan ihmisyyden kunnioittamista. Opettaja kunnioittaa jokaista ihmistä sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautuneisuudesta ja sukupuolen moninaisuudesta, ulkonäöstä, iästä, uskonnosta, yhteiskunnallisesta asemasta, alkuperästä, mielipiteistä, kyvyistä ja saavutuksista riippumatta.” Ihmisarvo on objektiivinen, yleinen totuus. Olemme kaikki arvokkaita vain sen takia, että olemme olemassa. Kun ymmärrämme tämän, pystymme kohtelemaan kaikkia samalla tavalla.

OAJ mainitsee myös totuudellisuuden osana opettajan eettistä arvopohjaa. Sen mukaan opettaja ohjaa oppilasta elämän ja ympäristön kohtaamiseen, jossa rehellisyys on tärkeässä asemassa. Rehellinen täytyy olla itselle ja muille, ja “keskinäinen kunnioitus kaikessa vuorovaikutuksessa kuuluu opettajan työn perustaan” (OAJ). Kunnioittaminen voikin usein olla ihmisluonnollemme haastavaa. Usein haluamme tulla itse nähdyksi ja kuulluksi, ajaa tahtomme läpi. Tämä voi olla

myös hyvä asia, mutta yleensä se ei ota kaikkia huomioon. Keskinäinen kunnioittaminen ja toisen kuunteleminen on ehdotonta, jotta saamme ihmisen tuntemaan arvokkaaksi.

OAJ mainitsee myös oikeudenmukaisuuden osaksi opettajan eettistä arvopohjaa. "Oikeudenmukaisuus on tärkeää sekä yksittäisen oppijan ja ryhmän kohtaamisessa että työyhteisön toiminnassa. Oikeudenmukaisuuteen kuuluu erityisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä syrjinnän ja suosimisen välttäminen." OAJ:m mukaan opettajalla on kuitenkin vapaus omaan arvomaailmaansa, mutta opetustyössä opettajan tulee sitoutua lainsäädäntöön, opetussuunnitelmiin, sekä opettajuuden normistoon. Tämä voi olla joskus kinkkinen juttu, esim. jos opettajan arvopohja erii osittain kouluinstituution asettamasta arvopohjasta. Täytyykö silloin opettajan toimia vasten omaa eettisyyttään? Tämä asettaa monet haastavaan tilanteeseen, sillä omat arvot ovat ihmiselle usein tärkeitä ja niiden vastoin toimiminen voi olla kova paikka. Minusta tästä täytyisi keskustella enemmän ja kuulla eri näkökulmia, sekä tarjota myös opettajille vertaistukiryhmiä.

Lähteet:

- OAJ:n "Opettajan arvot ja eettiset periaatteet" -materiaali. Saatavilla: <https://www.oaj.fi/arjessa/opetustyon-eettiset-periaatteet/opettajan-arvot-ja-eettiset-periaatteet/>